

12. Stopina, O., 2007. Vykhovannia patriotyzmu u studentskoi molodi zasobamy mystetstva [Education of patriotism among student youth by means of art]: *avtoref. dys... kand. ped. nauk: 13.00.07; Skhidnoukrainskyi natsionalnyi universytet imeni Volodymyra Dalia, Luhansk*, 21.

13. Formuvannia patriotychnoi ta hromadianskoi svidomosti uchniv: teoriia i praktyka [Formation of students' patriotic and civic consciousness: theory and practice]: monohr., 2018 / Avt. kol.: Aleksandrova O.S., Levitas F.L., Salata O.O., Shepetiak O.M., Matviichuk O.Ie., Petroschchuk N.R. ta in.; [za zah. red. prof. Levitasa F.L. ; nauk. red. Aleksandrovoi O.S., Salaty O.O.]. Kyiv: *Kyiv. un-t im. B. Hrinchenka*, 172.

14. Shcherbak, I., 2017. Viiskovo-patriotychne vykhovannia studentiv zasobamy muzychnoho mystetstva yak pedahohichna problema [Military and patriotic education of students by means of musical art as a pedagogical problem] [Elektronnyi resurs]. Dostupno: <<http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2017/4/118.pdf>>.

DOI: <https://doi.org/10.32626/2309-9763.2024-36-53-64>
УДК 373.091.113

Ямполь Юрій Віталійович,

аспірант кафедри педагогіки та менеджменту освіти,

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

Кам'янець-Подільський, Україна

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-1749-859X>

m1b14.yampol@kpnpu.edu.ua

МЕНЕДЖМЕНТ ЯКОСТІ ОСВІТИ В ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ: СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ АСПЕКТ

Анотація. У статті розглянуто актуальні питання менеджменту якості освіти в закладах загальної середньої освіти з соціально-економічної перспективи. Автор визначає основні аспекти становлення менеджменту якості, надаючи визначення якості освіти як абсолютного стандарту, відносного поняття та категорії, яка відповідає вимогам, потребам і нормам.

Основна увага приділена соціально-економічним аспектам менеджменту якості, що включають аналіз різних підходів до визначення якості освіти, зокрема в контексті загальної середньої освіти. Відзначено, що діяльність закладів освіти, заснована на принципах загального управління якістю освіти, сприяє постійному підвищенню якості освітнього процесу. Принципи загального управління якістю освіти передбачають систематичний підхід до вдосконалення навчального процесу, що охоплює всі аспекти функціонування закладів освіти, від організації освітнього процесу до взаємодії з соціально-економічним середовищем.

Визначено соціально-економічні аспекти менеджменту якості та проведено аналіз різних підходів до визначення якості освіти, зокрема в контексті загальної середньої освіти. Відзначено, що діяльність закладів освіти, що базується на принципах загального управління якістю освіти, сприяє постійному підвищенню якості освітнього процесу.

Також в статті детально проаналізовано роль закладів загальної середньої освіти у соціально-економічному розвитку регіонів. Зокрема, розглянуто взаємозв'язок між розвитком ринку праці та менеджментом якості освіти, ілюструючи це за допомогою відповідної таблиці.

Зміст статті ставить перед собою завдання висвітлити не лише основні аспекти менеджменту якості освіти, але й дослідити їхні соціально-економічні взаємозв'язки в контексті загальної середньої освіти в Україні. Здійснений аналіз та подальші дослідження можуть слугувати важливим внеском у розуміння та вдосконалення системи освіти в країні.

Дослідження не лише підкреслює значення якості освіти як фундаментального чинника соціально-економічного розвитку, але й надає практичні рекомендації щодо впровадження ефективних стратегій управління якістю в закладах загальної середньої освіти. Ці рекомендації можуть стати основою для розробки нових підходів до управління освітнім процесом, що відповідають сучасним вимогам та очікуванням суспільства.

Ключові слова: менеджмент освіти; якість освіти; становлення якості освіти; заклад загальної середньої освіти; управління якістю.

1. ВСТУП / INTRODUCTION

Постановка проблеми. На сучасному етапі загальна середня освіта стоїть перед важливими завданнями, пов'язаними з гарантуванням стабільного соціально-економічного розвитку України. Вирішення цих завдань можливе лише за умови системних трансформацій в освітньо-науковій галузі, які мають бути спрямовані на активний інноваційний розвиток сфери загальної середньої освіти і науки. Досвід економічно розвинених країн вказує на соціальну користь та ефективність інноваційного розвитку освіти і науки, а також на важливий вплив інноваційної діяльності закладів загальної середньої освіти і наукових установ на соціально-економічне зростання націй.

Одним із ключових аспектів, що визначає успіх інновацій в галузі загальної середньої освіти, є менеджмент якості освіти. Впровадження ефективних систем управління якістю може значно покращити процеси навчання і досліджень, сприяти розвитку інноваційних педагогічних методів та форм, а також підвищити конкурентоспроможність закладів освіти.

Соціально-економічні аспекти становлення менеджменту якості освіти визначаються потребою адаптації освітніх програм до вимог ринку праці, залученням стейкхолдерів у процес управління та спрямуванням зусиль на створення умов для

формування конкурентоспроможних випускників. Інтеграція менеджменту якості в систему освіти стає ключовим чинником для досягнення соціально-економічної стійкості та розвитку нації через вдосконалення освітнього процесу та забезпечення високої якості освітніх послуг.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Безперечно, вдосконалення українського суспільства надто пов'язане із розвитком сучасних закладів загальної середньої освіти. Особливу актуальність отримує проблема впровадження реформ у системі освіти, оскільки динаміка економіки, реалізація науково-технічних інновацій та інтеграція з Європою потребують підвищеної ефективності навчання для підготовки кваліфікованих фахівців. Активно проводяться наукові дослідження та розробки з проблем впровадження системи менеджменту якості в діяльність закладів загальної середньої освіти. Зокрема, українські вчені, такі як Колесник Ю., Полянко В., Плахтіна О., Романовський О., Гаман П., Оборський Г., Чекушина Ю. та інші, присвячують свої наукові дослідження проблемам управління якістю в загальноосвітніх закладах [2; 5% 7].

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ / AIM AND TASKS

Мета статті полягає у розгляді аспектів менеджменту якості освіти в контексті закладів загальної середньої освіти та визначення їхнього впливу на соціально-економічний розвиток України.

Завдання включають визначення ключових принципів та стратегій управління якістю освіти в ЗЗСО, а також розгляд соціально-економічних вигод упровадження ефективного менеджменту якості в систему загальної середньої освіти.

3. РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ / RESEARCH FINDINGS

Аналіз науково-педагогічних джерел свідчить про те, що існуючі підходи до оцінки якості освіти в основному акцентуються на результативності, відділяючи основну увагу її когнітивним аспектам. Проте важливо відзначити, що якість освіти не є лише вихідним результатом; вона визначається якістю самого освітнього процесу. З одного боку, можна розглядати якість освіти як відповідність рівня освіченості випускника закладу освіти встановленим вимогам. З іншого боку, це також означає якість самої системи освіти – сукупність характеристик системи, які забезпечують досягнення конкретного результату в освітньому процесі [1].

Огляд різних підходів до впровадження систем менеджменту якості в закладах освіти представляє собою важливий аспект дослідження, спрямованого на покращення якості навчання та управління освітніми процесами. Впровадження ефективних систем менеджменту якості є стратегічним кроком для досягнення високих стандартів в освіті та підвищення конкурентоспроможності у закладах освіти. У даному огляді будуть розглянуті різні підходи до цього процесу, визначаючи їх основні особливості та вплив на якість освіти.

Перший підхід, який розглядатимемо, базується на інтеграції систем менеджменту якості, таких як ISO 9001, у освітній процес. Стандарт ISO 9001 визначає принципи управління якістю, і його впровадження в заклади освіти дозволяє систематизувати та уніфікувати процеси, забезпечуючи стійкість та покращення якості освіти. Цей підхід сприяє створенню ефективної системи управління якістю, яка враховує інтереси всіх учасників освітнього процесу [2].

Другий підхід полягає в застосуванні моделі EFQM (European Foundation for Quality Management), яка є інтегрованою системою управління якістю та ефективністю для різних галузей, включаючи освіту. Модель EFQM визначає дев'ять критеріїв вдалого управління, таких як лідерство, стратегія та планування, партнерство та ресурси, та інші. Застосування цієї моделі в освіті сприяє створенню комплексного підходу до управління, орієнтованого на досягнення високих стандартів (Таблиця 1).

Таблиця 1

Застосування моделі EFQM в освіті

Аспекти	Модель EFQM	Менеджмент якості освіти
Орієнтація на результати	Враховує дев'ять критеріїв, оцінюючи вдалість управління в різних аспектах.	Акцент на досягненні конкретних результатів у процесі навчання та забезпеченні високої якості освіти.
Лідерство та стратегія	Аналізує лідерські якості та ефективність стратегії.	Визначення мети та стратегій закладу, активне керівництво та участь адміністрації у впровадженні стратегій якості.
Партнерство та ресурси	Розглядає відносини з партнерами та управління ресурсами.	Оптимальне використання ресурсів та партнерства для забезпечення ефективності та розвитку закладу освіти.
Інформація та аналіз	Визначає ефективність системи збору та аналізу даних.	Використання інформаційних технологій для аналізу та управління процесами, враховуючи потреби закладу освіти.
Людський капітал	Оцінює управління освітнім персоналом та розвиток їхніх компетенцій.	Забезпечення розвитку персоналу, підвищення кваліфікації вчителів та персоналу, стимулювання їхньої креативності та професійного росту.
Процеси та результати	Фокусується на ефективності ключових процесів та оцінці досягнень результатів.	Аналіз та оптимізація освітніх процесів для досягнення визначених результатів, забезпечення якості навчання та підвищення рівня освіченості учнів.

Третій підхід включає в себе впровадження системи менеджменту якості, розробленої внутрішньо в закладі освіти з врахуванням його специфіки та потреб. Цей підхід найбільше відповідає конкретним вимогам та завданням закладу освіти, оскільки дозволяє здійснити персоналізований підхід до управління якістю. Внутрішні системи менеджменту можуть враховувати особливості освітнього процесу, потреби студентів та викладачів, що сприяє створенню більш адаптованих та ефективних методів управління [3].

Четвертий підхід передбачає використання інноваційних технологій у системах менеджменту якості. Застосування сучасних технологій, таких як програмне забезпечення для управління освітніми процесами, електронні платформи для збору та аналізу даних, сприяє автоматизації та підвищує ефективність управлінських процесів. Цей підхід спрощує збір та обробку інформації, забезпечуючи оперативну реакцію на зміни та покращення управлінських рішень [4].

П'ятий підхід визначає участь спільноти та стейкхолдерів у системах менеджменту якості. Залучення учнів, вчителів, батьків, представників громади та інших учасників у процес управління якістю дозволяє враховувати різноманітні погляди та потреби. Цей підхід реалізує концепцію партнерства в освітньому процесі, забезпечуючи широкий спектр думок та ідей [14].

Шостий підхід орієнтований на використання інструментів самооцінки та взаємного обміну досвідом між закладами освіти. Системи, які базуються на самооцінці, дозволяють закладам освіти самостійно визначати свої сильні та слабкі сторони, розробляти стратегії покращення та обмінюватися цим досвідом з іншими закладами [10].

Усі ці підходи використовують різноманітні методи та інструменти для впровадження систем менеджменту якості в закладах освіти. Їх вибір залежить від специфіки конкретного закладу, його завдань та потреб. Важливо враховувати, що успішне впровадження систем менеджменту якості вимагає систематичного моніторингу, оцінки ефективності та постійного вдосконалення для забезпечення високих стандартів якості в освіті.

Заклади загальної середньої освіти відіграють ключову роль у соціально-економічному розвитку регіонів, впливаючи на багатоаспектний спектр аспектів, які визначають якість життя та конкурентоспроможність територій. Розвиток освіти в рамках загальноосвітніх інституцій не лише формує інтелектуальний капітал суспільства, але й має прямий вплив на формування громадянської активності, підготовку кваліфікованих ресурсів для ринку праці, а також створення умов для економічного зростання і соціальної стабільності [6].

Однією з ключових ролей закладів загальної середньої освіти є формування інтелектуального капіталу та розвиток креативності та інноваційного мислення серед молоді. Освіта в освітніх інституціях необхідна для створення базового рівня знань і навичок, які є фундаментом для подальшого вищого навчання та розвитку професійної кар'єри. Розвиток інтелектуального капіталу молоді стає каталізатором для новаторської діяльності та технологічного прогресу в регіоні. Заклади загальної середньої освіти виступають майданчиком для розвитку творчого мислення та

наукових досліджень, що сприяє виробленню висококваліфікованих кадрів та розвитку інтелектуальної інфраструктури регіону.

Паралельно із формуванням інтелектуального капіталу, заклади загальної середньої освіти виконують важливу роль у соціальній інтеграції та формуванні громадянського суспільства. Освіта в закладах загальної середньої освіти не тільки надає знання з різних предметів, але й виховує цінності, розвиває критичне мислення та формує особистісні якості. Громадянська активність та відповідальність перед суспільством нерозривно пов'язані з якістю освіти. Заклади загальної середньої освіти стають місцем, де формуються облікові, етичні та культурні стандарти, які згодом впливають на соціальні відносини і розвиток громадянського суспільства в цілому [9].

Розвиток ринку праці є ще однією ключовою сферою впливу закладів освіти на соціально-економічний розвиток регіонів. Освічені та кваліфіковані працівники стають каталізатором для економічного зростання. Завдяки високому рівню освіти, вони можуть легше адаптуватися до змін у технологічному середовищі, впроваджувати нові методи та технології у виробництво та інші сфери. Вищий рівень освіти сприяє створенню конкурентоспроможного персоналу, який є необхідним для повертання інвестицій та розвитку підприємництва в регіоні (Таблиця 2).

Таблиця 2

Аспекти	Розвиток ринку праці	Менеджмент якості освіти
Адаптованість до вимог ринку	Відповідність навчальних програм до потреб та вимог ринкових реалій; присутність практичних компонентів в освітньому процесі.	Систематична оцінка та адаптація навчальних програм до потреб сучасного ринку праці для підготовки студентів до актуальних викликів та завдань ринку праці.
Партнерство з бізнесом	Співпраця з підприємствами та стажування студентів; активна участь роботодавців у формуванні освітніх програм.	Встановлення ефективного взаємодії з роботодавцями, розвиток стажувань та практичних програм в співпраці з бізнес-середовищем для підготовки студентів до реальних вимог ринку праці.
Розвиток підприємництва	Підтримка студентської підприємницької діяльності; розробка стартап-проектів.	Впровадження програм та курсів з розвитку підприємницьких навичок, створення сприятливих умов для студентів для запуску власних проектів.
Технологічний прогрес	Інтеграція сучасних технологій в освітній процес; розвиток онлайн-освіти та електронних ресурсів.	Використання інноваційних методів та технологій для покращення якості навчання, впровадження ефективного електронного навчання та інших сучасних засобів навчання.

Адаптивність до змін	Гнучкість у формуванні освітніх програм та реагування на ринкові та технологічні зміни.	Впровадження систем гнучкої адаптації до змін, перегляд та оновлення програм для врахування нових вимог ринку та технологічних тенденцій.
----------------------	---	---

Заклади загальної середньої освіти виступають каталізатором для економічного зростання не лише через підготовку кваліфікованих працівників, але і через сприяння підприємницькій активності. Вони можуть створювати партнерства з підприємствами для організації практик, стажувань та науково-дослідницьких проєктів, що сприяє взаємовигідній співпраці між освітнім та бізнес-середовищем [13].

Освіта також має значущий вплив на демографічні та міграційні процеси в регіоні. Розвинена освітня система є чинником, що привертає нових мешканців та зберігає наявне населення. Забезпечення високого рівня освіти в регіоні стає однією з ключових переваг у привертанні молоді та фахівців, що є важливим елементом для довгострокового економічного та соціального розвитку.

Однак, для максимізації соціально-економічного впливу закладів освіти, необхідно звертати увагу на питання якості освіти, доступу до неї та адаптації програм до вимог сучасного ринку праці. Забезпечення сталого розвитку вимагає постійної модернізації навчальних програм, використання сучасних методик навчання та розвитку інфраструктури закладів освіти.

Узагальнюючи, заклади загальної середньої освіти є невід'ємною частиною соціально-економічного розвитку регіонів. Вони впливають на інтелектуальний капітал суспільства, формують громадянську активність, підготовлюють кваліфікований персонал для ринку праці та сприяють підприємницькій активності. Однак, для досягнення максимальних результатів, важливо забезпечувати високу якість освіти, що відповідає сучасним вимогам та потребам суспільства.

В Україні впровадження системи менеджменту якості в закладах загальної середньої освіти є ключовим аспектом для поліпшення якості навчання та забезпечення належного розвитку учнів. Аналіз позитивних вибіркового прикладів впровадження менеджменту якості в закладах загальної середньої освіти в Україні висвітлює успішні ініціативи та досягнення у цій області [12]. А саме:

1. Застосування інноваційних методів навчання. Школи активно впроваджують інноваційні методи навчання та використовують сучасні технології для покращення процесу освіти. Наприклад, деякі школи в Україні впроваджують електронні платформи для дистанційного навчання та інтерактивні методи навчання, що допомагає залучати увагу учнів та поліпшує їхні результати.

2. Розвиток педагогічної майстерності. Заклади загальної середньої освіти в Україні зосереджують увагу на підвищенні кваліфікації педагогічних кадрів. Спеціальні тренінги та семінари для вчителів сприяють покращенню їхніх педагогічних навичок та адаптації до сучасних вимог освіти.

3. Активна участь учнів у різноманітних заходах. Школи активно стимулюють учнівську активність та самостійність. Залучення до різних заходів, виставок, конкурсів, спортивних і культурних подій сприяє розвитку особистісних якостей та формуванню в учнів важливих соціальних навичок [15].

4. Система оцінювання та звітності. Заклади освіти в Україні активно вдосконалюють систему оцінювання та звітності, щоб бути більш прозорими та об'єктивними. Використання сучасних методів оцінювання, а також регулярна звітність перед учнями, батьками та громадськістю сприяє підвищенню якості навчання та взаєморозумінню всіх стейкхолдерів [5].

5. Партнерство з батьками та громадськістю. Впровадження системи менеджменту якості передбачає активне партнерство з батьками та громадськістю. Регулярні зустрічі, консультації та залучення громадських організацій дозволяють отримувати фідбек, реагувати на потреби учнів та забезпечувати їхній всебічний розвиток [8].

6. Ефективне використання ресурсів. Заклади освіти ефективно використовують наявні ресурси для покращення інфраструктури та забезпечення належних умов навчання. Наприклад, модернізація класних кімнат, лабораторій та бібліотек сприяє створенню комфортного освітнього середовища для учнів.

Впровадження системи менеджменту якості в закладах загальної середньої освіти в Україні позначається позитивними тенденціями у покращенні навчання та розвитку учнів. Сучасні підходи до організації освітнього процесу та активна участь всіх стейкхолдерів сприяють формуванню гармонійної та ефективної системи освіти в країні.

4. ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ / CONCLUSIONS AND PROSPECTS FOR FURTHER RESEARCH

Розгляд соціально-економічного аспекту впровадження менеджменту якості в закладах загальної середньої освіти підкреслює важливість цієї стратегії для стабільного розвитку освітньої системи в країні. Інтеграція сучасних методів управління та вимог якості сприяє підготовці конкурентоспроможної молоді, яка відповідає сучасним викликам ринку праці.

Висвітлення соціально-економічних аспектів вказує на те, що менеджмент якості в закладах освіти сприяє підвищенню ефективності освітнього процесу. Забезпечення відповідності освітніх стандартів та вимог ринку праці сприяє формуванню кадрів, які здатні успішно функціонувати в сучасному суспільстві.

Важливим аспектом впровадження менеджменту якості є зростання соціальної відповідальності закладів освіти перед суспільством. Адаптація освітнього процесу до потреб соціуму та врахування економічних реалій сприяє формуванню учасників освітнього процесу як активних громадян, готових приносити користь суспільству.

Аналіз соціально-економічних аспектів менеджменту якості вказує на важливість розвитку партнерства між закладами освіти та бізнес-структурами. Співпраця з роботодавцями дозволяє адаптувати освітні програми до реальних вимог

ринку праці, що сприяє підвищенню привабливості випускників для потенційних роботодавців.

Аналіз наукової літератури дає змогу зробити висновок, що соціально-економічного аспекту управління якістю освіти підкреслює необхідність створення гармонійної та відповідальної освітньої системи. Забезпечення рівноправного доступу до якісної освіти для всіх верств населення є ключовим завданням, що можливо досягти за умови ефективного менеджменту якості.

У контексті соціально-економічних викликів важливо визнати, що впровадження системи менеджменту якості в закладах загальної середньої освіти є ключовим елементом для забезпечення стабільного розвитку суспільства. Відповідно до соціальних та економічних реалій, цей підхід визначає шлях до покращення якості освіти та формування конкурентоспроможної, грамотної та відповідальної молоді.

Стаття не вичерпує всіх аспектів проблеми дослідження. **Подальшим перспективним напрямом** вважаємо дослідження впливу інноваційних методів навчання та використання сучасних технологій на якість освіти в ЗЗСО.

5. СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ТРАНСЛІТЕРАЦІЯ / REFERENCES (TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

1. Alegre, M. L., & Barajas, A. R., 2019. Quality management in education: an approach to the continuous improvement of educational centers. *Revista de Docencia Universitaria*, 17(1), 129-147.
2. Дорошенко, В., 2019. Менеджмент якості освіти: теоретичні засади та практичні аспекти. *Стратегії підприємств*, 4(39), 48-55.
3. Кондратюк, М. В., Дятленко, Н. М., Гончаренко, А. М., 2023. Освітній процес в Україні (2022-2023): проблеми, виклики, тренди. *Академічні візії*, 19. Доступно: <<https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/360>>.
4. Красновська, Т., 2019. Менеджмент якості освіти в Україні: теоретико-методологічні аспекти. *Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики*, 9, 106-110.
5. Кучинська, І. О., 2019. Керівник у сфері освіти: інтелігент, інтелектуал, менеджер-новатор. *Педагогічна освіта: теорія і практика*: зб. наук. праць Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка; Інститут педагогіки НАНП України. Кам'янець-Подільський. 59-63.
6. Литвиненко, О., 2020. Менеджмент якості освіти в Україні: особливості та проблеми. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія: Економічна*, 58, 89-95.
7. Новицька, Г. 2019. Менеджмент якості освіти: сучасні тенденції та перспективи розвитку. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Економічні науки*, 36(2), 131-135.
8. Петренко, О., 2020. Організаційно-економічний механізм менеджменту якості освіти. *Економічний часопис-XXI*, 185(3-4), 89-93.

9. Прокопенко, А.І., 2005. Наукові основи управління в системі освіти: моногр. / А.І. Прокопенко. Харків: Харківський нац. пед. ун-т ім. Г.С. Сковороди, 275-303.
10. Поліщук, С. В., 2021. Професіоналізм керівника закладу загальної середньої освіти як основа його високоефективної управлінської діяльності. *Педагогічна освіта: теорія і практика: Збірник наукових праць*. Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка; Інститут педагогіки НАПН України [гол. ред. Бахмат Н. В.], 30 (1-2021). Київ: Міленіум, 73-84.
11. Сухова, А., 2019. Менеджмент якості освіти в умовах інформаційного суспільства. *Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка*, 193, 181-188.
12. Шевчук, І., 2019. Організаційний механізм управління якістю освіти в Україні. *Стратегії підприємств*, 2(37), 53-58.
13. Штепа, Н., Здир, М., 2020. Розвиток здатності майбутнього менеджера до створення ефективного ділового іміджу. *Витоки педагогічної майстерності*, 26, 234–236.
14. Ямполь, Ю., 2023. Менеджмент якості освіти: філософсько-педагогічні аспекти становлення. *Педагогічна освіта: теорія і практика*, 34, 98-108. DOI: <https://doi.org/10.32626/2309-9763.2023-34.98-108>.
15. Ямполь, Ю. В., 2023. Економічні передумови становлення менеджменту якості освіти в Україні. *Академічні візії*, 21. DOI: <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.8163494>.

QUALITY MANAGEMENT IN GENERAL SECONDARY EDUCATION INSTITUTIONS: SOCIO-ECONOMIC ASPECT

Yurii Yampol,
Ph.D. candidate,
Department of Pedagogy and
Educational Management,
Kamianets-Podilsky Ivan Ohienko National University
Kamianets-Podilsky, Ukraine
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-1749-859X>
m1b14.yampol@kpnu.edu.ua

Abstract. The article addresses current issues in quality management in general secondary education institutions from a socio-economic perspective. The author identifies the main aspects of the development of quality management, providing definitions of educational quality as an absolute standard, a relative concept, and a category that meets requirements, needs, and norms.

The primary focus is on the socio-economic aspects of quality management, which include analyzing various approaches to defining the quality of education, particularly in the context of general secondary education. It is noted that the activities of educational institutions based on the principles of total quality management in education contribute to the continuous improvement of the educational process. The

principles of total quality management in education imply a systematic approach to improving the educational process, covering all aspects of the functioning of educational institutions, from the organization of the learning process to interaction with the socio-economic environment.

The socio-economic aspects of quality management have been defined, and various approaches to defining the quality of education, particularly in the context of general secondary education, have been analyzed. It is noted that the activities of educational institutions based on the principles of total quality management in education contribute to the continuous improvement of the educational process.

The article also provides a detailed analysis of the role of general secondary education institutions in the socio-economic development of regions. In particular, the relationship between labor market development and education quality management is examined, illustrated by a relevant table.

The content of the article aims to highlight not only the main aspects of quality management in education but also to explore their socio-economic interconnections in the context of general secondary education in Ukraine. The conducted analysis and further research can serve as an important contribution to understanding and improving the education system in the country.

The research not only emphasizes the importance of educational quality as a fundamental factor in socio-economic development but also provides practical recommendations for implementing effective quality management strategies in general secondary education institutions. These recommendations can serve as a basis for developing new approaches to managing the educational process that meet modern requirements and societal expectations.

Key words: education management; quality of education; formation of education quality; secondary educational institution; quality management.

REFERENCES (TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

1. Alegre, M. L., & Barajas, A. R., 2019. Quality management in education: an approach to the continuous improvement of educational centers. *Revista de Docencia Universitaria*, 17(1), 129-147.
2. Doroshenko, V., 2019. Menedzhment yakosti osvity: teoretychni zasady ta praktychni aspekty [Quality management in education: theoretical foundations and practical aspects]. *Stratehii pidpriemstv*, 4(39), 48-55.
3. Kondratiuk, M. V., Diatlenko, N. M., Honcharenko, A. M., 2023. Osvitnii protses v Ukraini (2022-2023): problemy, vyklyky, trendy [Educational process in Ukraine (2022-2023): problems, challenges, trends]. *Akademichni vizii*, 19. Dostupno: <<https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/360>>.
4. Krasnovska, T., 2019. Menedzhment yakosti osvity v Ukraini: teoretyko-metodolohichni aspekty [Quality management in education in Ukraine: theoretical and methodological aspects]. *Ekonomika. Finansy. Menedzhment: aktualni pytannia nauky i praktyky*, 9, 106-110.

5. Kuchynska, I. O., 2019. Kerivnyk u sferi osvity: intelihent, intelektual, menedzher-novator [The leader in the field of education: an intellectual, an intellectual, an innovative manager]. *Pedahohichna osvita: teoriia i praktyka*: zb. nauk. prats Kamianets-Podilskyi natsionalnyi universytet imeni Ivana Ohienka; Instytut pedahohiky NANP Ukrainy. Kamianets-Podilskyi. 59-63.
6. Lytvynenko, O., 2020. Menedzhment yakosti osvity v Ukraini: osoblyvosti ta problemy [Quality management in education in Ukraine: features and problems]. *Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho universytetu imeni V. N. Karazina. Serii: Ekonomichna*, 58, 89-95.
7. Novytska, H. 2019. Menedzhment yakosti osvity: suchasni tendentsii ta perspektyvy rozvytku [Quality management in education: current trends and development prospects]. *Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnogo universytetu. Serii: Ekonomichni nauky*, 36(2), 131-135.
8. Petrenko, O., 2020. Orhanizatsiino-ekonomichni mekhanizm menedzhmentu yakosti osvity [Organizational and economic mechanism of quality management in education]. *Ekonomichni chasopys-KhKhI*, 185(3-4), 89-93.
9. Prokopenko, A.I., 2005. Naukovi osnovy upravlinnia v systemi osvity [Scientific foundations of management in the education system]. Monohr. / A.I. Prokopenko. Kharkiv: Kharkivskyi nats. ped. un-t im. H.S. Skovorody, 275-303.
10. Polishchuk, S. V., 2021. Profesionalizm kerivnyka zakladu zahalnoi serednoi osvity yak osnova yoho vysokoeffektyvnoi upravlinskoj diialnosti [Professionalism of the head of a general secondary education institution as the basis of his highly effective managerial activity]. *Pedahohichna osvita: teoriia i praktyka*: Zbirnyk naukovykh prats. Kamianets-Podilskyi natsionalnyi universytet imeni Ivana Ohienka; Instytut pedahohiky NAPN Ukrainy [hol. red. Bakhmat N. V.], 30 (1-2021). Kyiv: Milenium, 73-84.
11. Sukhova, A., 2019. Menedzhment yakosti osvity v umovakh informatsiinoho suspilstva [Quality management in education in the information society]. *Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho tekhnichnoho universytetu silskoho hospodarstva imeni Petra Vasylenka*, 193, 181-188.
12. Shevchuk, I., 2019. Orhanizatsiinyi mekhanizm upravlinnia yakistiu osvity v Ukraini [Organizational mechanism of quality management in education in Ukraine]. *Stratehii pidpriemstv*, 2(37), 53-58.
13. Shtepa, N., & Zdyr, M., 2020. Rozvytok zdatnosti maibutnoho menedzhera do stvorennia efektyvnoho dilovoho imidzhu. *Vytoky pedahohichnoi maisternosti*, 26, 234-236.
14. Iampol, Yu., 2023. Menedzhment yakosti osvity: filosofsko-pedahohichni aspekty stanovlennia [Quality management in education: philosophical and pedagogical aspects of formation]. *Pedahohichna osvita: teoriia i praktyka*, 34, 98-108. DOI: <https://doi.org/10.32626/2309-9763.2023-34.98-108>.
15. Iampol, Yu. V., 2023. Ekonomichni peredumovy stanovlennia menedzhmentu yakosti osvity v Ukraini [Economic prerequisites for the formation of quality management in education in Ukraine]. *Akademichni vizii*, 21. DOI: <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.8163494>.